

Ajalugu 6. klass

2 õppetundi nädalas, kokku 70 õppetundi õppeaastas

Muinasaeg ja vanaaeg

- Muinasaeg
- Vanad Idamaad
- Vana-Kreeka
- Vana-Rooma

Õppe kirjeldus

Kooliastme õppe- ja kasvatuseesmärgid ainekava järgi

6. klassi lõpetaja:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid õpitud sõnu, lühendeid ja fraase;
- 2) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- 3) teab mõnda ajaloolist asunit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 4) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 5) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 6) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- 7) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- 8) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ning hindab neid kriitiliselt;
- 9) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õpet kavandades ning korraldades on õpetajal vabadus ja võimalus valida, mis allikate ja materjalide alusel ta töötab ning mis näiteid õpitava illustreerimiseks toob. Õppe kirjelduses on esitatud taotletavad õpitulemused õppesisu teemaplokkide kaupa. Õppesisu on jaotatud kohustuslikuks ning süvendavaks ja laiendavaks käsitlemiseks mõeldud materjaliks. Õpitulemuste saavutamiseks on esitatud omandatavad põhimõisted, tundide täpsem jaotus, õppetegevuse ja õpikeskkonna ning lõimingu kirjeldus ja kontrolli ning hindamise võimalikud vahendid.

Õppe kirjelduses kasutatavad meetodid, mille selgitus on kirjelduse lõpus, on esile tõstetud punase taustaga. Õpet kavandades ja tagasisidestades tuleb

lähtuda kehtivas ainekavas seatud õppe- ja kasvatusesmärkidest ning taotletavatest õpitulemustest, teadmistest ja oskustest, mida õpilased õpivad ning omandavad.

6. klassi ajalooõpetuses õpitakse seletama ja kasutama ajaga, ajaloo periodiseerimise ning käsitletavate teemadega seonduvaid mõisteid ja fraase. Õpiku ning lisamaterjali järgi tutvutakse muinasaja ja vanaaja kohta käivate ajalooallikatega, õpitakse nendest infot leidma ning seda kriitiliselt hindama. Õpitakse kirjeldama inimese elu ja tegevust muinas- ja vanaajal, selgitama muutusi, mis leidsid ühiskonnas aset seoses tehnoloogiliste, kultuuriliste ja poliitiliste muutustega. Õpitakse tundma olusid, milles kujunesid kõige vanemad kõrgkultuurid Egiptuses ning Mesopotaamias. Õpitakse kirjeldama vanaaja riiklikku korraldust ning elulaadi, muinas- ja vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi, tähtsamate vanaaja valitsejate tegevust ning võrdlema nendega seonduvaid aspekte Egiptuse, Mesopotaamia, Kreeka linnriikide ja Rooma riigi näitel. Kasutatakse IKT vahendeid õppe tõhustamiseks ning õpilaste vastavate oskuste kujundamiseks nii õppides kui ka töötulemusi esitledes.

Õppe kirjeldusele lisaks on koostatud näidistunnikava „Eluolu Vana-Egiptuse ühiskonnas“.

Õpikeskkond

Õppekava rakendamiseks vajalikku õpikeskkonda kujundades on vaja kasutada õppevara, mis aitab õpitavat illustreerida, seostada, täiendada ja rakendada. Õpetamist toetavad järgmised õppematerjalid:

- 1) töövihik, töölehed;
- 2) ajalooatlas, seina- ja kontuurkaardid;
- 3) filmid, nt Arheoloogiakeskuse õppefilm „Raua sulatamine“ (J. Peets, K. Kello);
- 4) ETV saadete arhiiv (<http://etv.err.ee/arhiiv.php>);
- 5) IKT-põhine õppematerjal, nt Eesti muinasaeg, CD (Regio), interaktiivsed õppematerjalid, www.koolielu.ee ja www.miksike.ee;
- 6) skeemid ja tabelid, illustratiivne materjal;
- 7) temaatiline lisakirjandus: ajaloolugemikud, aimekirjandus.

Õpitulemused ja õppesisu kirjeldus teemaplokkide kaupa

Muinasaeg (10 tundi)

Õpilane:

- 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
- 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine;

<p>3) teab, mis muudatusi tõi ühiskonnaelus kaasa metallide kasutusele võtmine; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim</i>; 5) teab ning näitab kaardil Eesti ja kodukoha esimesi inimasustusalasid.</p>		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad ja laiendavad teemad
2	<p>Sissejuhatus</p> <p>Muinas- ja vanaaja periodiseerimine</p>	<p>1. Aeg ja ajaarvamine</p> <p>2. Ajalugu ja ajalooallikad; kuidas allikmaterjale tõlgendada</p>
8	<p>Muinasaja arengujärgud ja nende üldisloomustus:</p> <p>1) kiviaja inimese tegevusalad; 2) põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng; 3) metallide kasutuselevõtmine; 4) Eesti muinasaja üldisloomustus: Pulli, Kunda; 5) muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad, arheoloogilised leiud. Kodukoha inimasustus muinasajal.</p>	<p>1. Inimasustuse teke ja levik, antropogenees</p> <p>2. Taime- ja loomakasvatuse algus, esimeste põlluharijate ja karjakasvatajate asualad</p> <p>3. Eesti ala vanim asustus: 1) viimane jääaeg – Eesti ajaloo künnis; 2) keskmise kiviaja Kunda kultuuri asulad; 3) Kunda kultuuri asukad ja nende päritolu.</p> <p>4. Eesti nooremal kiviajal: 1) varaneoliitikum ja savinõude valmistamine; 2) kammkeraamika levik.</p> <p>5. Metalliaeg Eestis: 1) ajajärgu üldisloomustus; 2) viljelusmajanduse arenemine; 3) vanimad põllud: Saha-Loo, Rebala; 4) kindlustatud asulad; 5) kivikirstkalmed.</p>
Vanad Idamaad (20 tundi)		

Õpilane:

- 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;
- 2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel;
- 3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid ja Babüloni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;
- 4) seletab mõisteid *linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament*.

Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad ja laiendavad teemad
2	Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: 1) ajalised piirid; 2) looduslikud olud.	
8	Vana-Egiptus: 1) Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon; 2) eluolu; 3) religioon; 4) kultuurisaavutused.	1. Lähis-Ida kultuurivahendajad: 1) hetiiitide kultuurisild; 2) Foiniikia meresõitjad ja tähestik; 3) Pärsia impeerium. 2. Vana-Ida kõrgkultuuride põhijooned ja koht maailma ajaloos
8	Mesopotaamia: 1) sumerite linnriigid, leiutised: ratas, potikeder; 2) Hammurapi seadused; 3) eluolu; 4) religioon; 5) kultuurisaavutused.	1. Vana-India: 1) suurlinnad Induse ääres; 2) aarjalaste sisserändamine; 3) kastikord; 4) India kultuur: usulised tõekspidamised, budism ja selle levik, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male. 2. Vana-Hiina: 1) riikide tekkimine; 2) Hiina keisririigi algus; 3) Hiina Hani dünastia ajal; 4) Hiina kultuur; 5) Hiina müür; 6) Siiditee.

2	Iisraeli ja Juuda riik: 1) ainujumala usk; 2) Vana Testament; 3) kümme käsku.	
Vana-Kreeka (20 tundi) Õpilane: 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat; 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreetat-Mükeene kultuurist; 3) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 4) võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateenas ja Sparta näitel; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik</i> .		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad ja laiendavad teemad
3	Vanim kõrgkultuur Euroopas: 1) Kreeka loodus ja rahvastik; 2) Kreetat ja Mükeene kultuur.	
8	Kreeka linnriigid: 1) ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas; 2) linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale; 3) Aleksander Suure sõjaretk ja maailmariigi tekkimine.	1. Vana-Kreeka kolonisatsioon: 1) Kreeka kolooniad Vahemere ja Musta mere rannikul; 2) kreeklased ja barbarid. 2. Kreeka linnriikide kaubanduslikud ja kultuurisidemed kohalike hõimudega ning Kreeka-Pärsia sõjad: 1) pärslaste vallutused Väike-Aasias; 2) Maratoni, Termopüülide ja Salamise lahingud.
9	Vana-Kreeka kultuur ja eluolu: 1) kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana;	1. Vana-Kreeka näitekirjandus, kõnekunst, filosoofia (Demokritos, Sokrates, Platon, Aristoteles), skulptorid (Pheidias, Myron), muud teadused

	2) olümpiamängud; 3) religioon ja mütoloogia; 4) Homerose kangelaseepika; 5) ajalookirjutus: Herodotos; 6) teater; 7) kunst: arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal; 8) hellenite igapäevaelu; 9) hellenistlik kultuur; 10) Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.	2. Maailmaimed
Vana-Rooma (20 tundi) Õpilane: 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat; 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingmärkidest juhindudes näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; 3) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel.</i>		
Tunde	Kohustuslikud teemad	Süvendavad ja laiendavad teemad
3	Rooma riigi tekkimine: 1) looduslikud olud; 2) Rooma linna tekkimine; 3) kuningad; 4) vabariigi algus.	Etruskid: 1) linnriigid; 2) kultuur.
4	Rooma vabariik: 1) ühiskondlik korraldus; 2) Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal; 3) kodusõjad Roomas. Caesar. Vabariigi lõpp.	Orjandus ja talupoegade laostumine: 1) orjus Roomas ja Spartacuse ülestõus; 2) vendade Gracchuste reformiliikumine.

4	Rooma keisririik: 1) ühiskondlik korraldus. Augustus; 2) Rooma impeerium ja selle lõhenemine.	Suur rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi lõpp
9	Vana-Rooma kultuur ja eluolu: 1) rahvas ja eluolu; 2) Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn; 3) kunst ja arhitektuur; 4) avalikud mängud; 5) Rooma õigus; 6) ristiusu teke. Uus Testament.	1. Vana-Rooma: 1) kõnekunst ja kirjandus: Cicero, Caesar, Vergilius; 2) teadus: Tacitus; 3) usund; 4) kultuuripärand, kreeka kultuuri mõju. 2. Ristiusu levik Rooma riigis: 1) Jeesus Kristuse elu; 2) kristlaste suhted Rooma riigivõimuga; 3) Uus Testament.

Õpitulemuste saavutamist toetavad omandatavad põhimõisted, õppetegevuse, õpikeskkonna ja lõimingu kirjeldus ning kontrolli ja hindamise võimalikud vahendid.

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
Sissejuhatus	2					

Teema Alateema	Tund e	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
1. Maa, inimene, aeg, ajaarvamine 2. Ajalugu ja ajalooallikad, allikmaterjalide tõlgendamine	1 1	Ajaarvamine, sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, periodiseerimine, jääaeg, muinasaeg, vanaaeg, inimese kujunemine, kirjalikud allikad, suulised allikad, esemelised allikad	Õpilane: 1) mõistab, kuidas toimib ajaarvamine; 2) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest; 3) töötab lihtsamate allikatega, kasutab ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas.	1. Vestlus, töö ajajoonega, sajandite määramine, töö visuaalsete materjalidega 2. Töö eri liiki allikatega: esemed, objektid, pildid, tekstid 3. Õppekäik arheoloogilise mälestisega, ajaloolise objektiga või koduloomuuseumiga tutvumiseks	Jooniste tegemise vahendid (joonlaud, harilik pliiats jne), esitlustehnika visuaalsete materjalidega töötamiseks	Õpilane: 1) oskab märkida daatumit sajandiga, kasutades nii araabia kui ka Rooma numbrit; 2) oskab arvutada sajandeid.
<p>Lõiming teiste õppeainetega 1. Matemaatika: Rooma ja araabia numbrid, positiivsed ja negatiivsed arvud 2. Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt</p> <p>Kujundatavad üldpädevused Õpilane: 1) analüüsib enda teadmisi ja oskusi; 2) organiseerib õpikeskkonda ja hangib õppimiseks vajaminevat teavet; 3) väljendab end selgelt ja asjakohaselt.</p> <p>Läbivate teemade rakendamine 1. Teabekeskond 2. Keskkond ja jätkusuutlik areng</p>						

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
Muinasaeg	8					
Muinasaja arengujärgud ja nende üldisloomustus	8	Kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, korilus, põlluharimine, sugukond, hõim, Pulli, Kunda	Õpilane: 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, mis muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine.	1. Töö tekstiga ja kaardiga, vestlus 2. Rühmatöö, nt vastastikune õpetamine 3. Magnetkokkuvõtted	Seinakaart, ajalooatlas, kontuurkaart; värvilised pliatsid kontuurkaartide täitmiseks; rühmatöö jaoks suured paberilehed; visuaalsed materjalid	Õpilane: 1) oskab kirjeldada muinasaja inimeste eluviisi ja tegevusalasid; 2) oskab tähistada kontuurkaardil kohti, kus tekkis põlluharimine; 3) kasutab õpitud mõisteid ja seletab nende tähendust.
1. Kiviaja inimese tegevusalad	1					
2. Põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng	3					
3. Metallide kasutusele võtmine	2					
4. Eesti muinasaja üldisloomustus: Pulli, Kunda	1					
5. Kordamine	1					
Lõiming teiste õppeainetega 1. Loodusõpetus: aed ja põld elukeskkonnana 2. Tehnoloogiaõpetus: tehnika areng ajastute kaudu, lähtudes materjalidest ja töötlusviisidest 3. Geograafia: põlluharimise esimesed piirkonnad kaardil, kiviaja asulad Eesti alal Kujundatavad üldpädevused Õpilane: 1) mõistab inimese eluviisis ajaloo jooksul toimunud arengut ja väärtushinnanguid;						

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
2) teeb koostööd ja arvestab teisi.						
Läbivate teemade rakendamine						
1. Tehnoloogia ja innovatsioon						
2. Väärtused ja kõlblus						
Vanad Idamaad	20					
Vanaaja sisu ja üldisloomustus	2	Tsivilisatsioon, Egiptus, Alam-Egiptus, Ülem-Egiptus, Mesopotaamia	Õpilane: 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid; 2) oskab näidata kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat.	Vestlus, töö tekstide ja kaardiga	Kaart, ajalooatlas, kontuurkaart, visuaalsed materjalid	Õpilane oskab täita kontuurkaarti ning suudab tehtut kommenteerida ja põhjendada.
1. Ajalised piirid	2					
2. Looduslikud olud						
Vana-Egiptus, vt ka näidistunnikava	8	Vaarao, preestrid, piltkiri, silpkiri, templid, püramiidid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüurus, palsameerimine, sarkofaag, muumia, kalender, aritmeetika	Õpilane: 1) teab, milline oli vanaaja riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; 2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel, tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis,	1. Ajurünnak, mõistekaart , rühmatöö 2. Iseseisev töö õppetekstiga 3. Kava koostamine 4. Vestlus, iseseisev töö õpiku ja töövihikuga, kaart 5. Ristsõna 6. Kirjalik töö,	1. Erinevad visuaalsed õppematerjalid 2. Esitlus Egiptuse usundist ja kultuurist 3. Interaktiivsed õppematerjalid: www.miksike.ee , www.koolielu.ee 4. Idamaade ekspositsioon	Õpilane: 1) koostab mõistekaardi; 2) suudab kirjelduse põhjal esile tuua Egiptuse valitsejate valitsemisviiside sarnasusi ja erinevusi; 3) kirjutab lühijutu, kuidas elati Vana-Egiptuses. Kontrollimiseks on
1. Egiptuse riigikorraldus	1					
2. Egiptus võimsuse tipul: Thutmosis III, Ramses II, Thutanhamon	2					
3. Egiptlaste eluolu	1					

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
4. Egiptlaste religioon	2		matemaatikas, astronoomias, oskab tuua näiteid kirjandusest, kujutavast kunstist, teab Egiptuse püramiide.	vabakirjutamine	muuseumis	avatud ja etteantud vastusega ülesanded, kaart, allikateksti analüüs, küsimused.
5. Egiptlaste kultuurisaavutused	1					
6. Kordamine						
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p> <p>1. Kunstiõpetus: arhitektuur, püramiidid, templid</p> <p>2. Kirjandus: mütoloogia</p> <p>3. Tehnoloogiaõpetus: tehnika areng</p> <p>Kujundatavad üldpädevused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) mõistab põhjuseid, tagajärgi ning nendevahelisi seoseid;</p> <p>2) analüüsib oma teadmisi ja oskusi, põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>3) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi;</p> <p>4) mõistab minevikus toimunu seoseid tänapäevaga.</p> <p>Läbivate teemade rakendamine</p> <p>1. Keskkond ja jätkusuutlik areng</p> <p>2. Kultuuriline identiteet</p> <p>3. Tehnoloogia ja innovatsioon</p> <p>4. Väärtused ja kõlblus</p>						
Mesopotaamia	7	Sumerid, linnriik, semiidid;	Õpilane:	1. Töö õpikuga ja kaardiga	Kaart, ajalooatlas; esitlus: Mesopotaamia; pildimaterjal	Õpilane:
1. Sumerid: linnad ja linnriigid, leiutised	2	Babüloonia, Hammurapi,	1) teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus;	2. Töö allikaga		1) oskab täita kontuurkaardil sumeri linna ja

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
(ader, potikeder, ratas) 2. Babüloonia: Hammurapi seadused 3. Kultuurisaavutused Mesopotaamias, religioon 4. Eluolu 5. Kordamine	1 2 1 1	seaduste kogu, rippuvad aiad; kiilkiri, ennustuskunst, astroloogia, tsikuraat, Ištar, Marduk, savitahvel, linnad	2) teab, kes oli Hammurapi; 3) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näited Mesopotaamia ajaloost; 4) kirjeldab vanaaja elulaadi Mesopotaamias.	3. Hammurapi seadused 4. Rühmatöö 5. Ajurünnak, juhitud lugemine 6. Vestlus		linnriike; 2) analüüsib Hammurapi seaduste teksti, koostab teksti põhjal küsimusi ja vastuseid; 3) täidab lünkteksti. Kontrollimiseks on avatud ja etteantud vastusega ülesanded, kaart, allikateksti analüüs, küsimused.

Lõiming teiste õppeainetega

1. **Tehnoloogiaõpetus:** ratas kui pöördeline leiutis inimkonna ajaloos
2. **Kunstiõpetus:** keraamika, skulptuur, skulptuuride modelleerimine savist, reljeef

Kujundatavad üldpädevused

Õpilane:

- 1) mõistab põhjuseid ja tagajärgi ning nendevahelisi seoseid;
- 2) analüüsib oma teadmisi ja oskusi;
- 3) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi;
- 4) mõistab minevikus toimunu seoseid tänapäevaga.

Läbivate teemade rakendamine

1. Keskkond ja jätkusuutlik areng
2. Kultuuriline identiteet
3. Tehnoloogia ja innovatsioon
4. Väärtused ja kõlblus

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
Israeli ja Juuda riik	2	Esiisa Abraham, jumal Jahve, Mooses, Israel, Vana Testament, kümme käsku, prohvetid	Õpilane: 1) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; 2) teab, mis on Vana Testament.	TTS, töö tekstiga	Seinakaart, ajalooatlas, visuaalne õppevara	Õpilane koostab temaatilise jutukese ja esitab selle klassis.
1. Ainujumala usk	1					
2. Vana Testament	1					
<p>Lõiming teiste õppeainetega Kirjandus: piiblilood, erinevate rahvaste müüdid</p> <p>Kujundatavad üldpädevused Õpilane: ???</p> <p>Läbivate teemade rakendamine 1. Teabekeskond 2. Kultuuriline identiteet 3. Väärtused ja kõlblus</p>						
Kokkuvõtte Idamaade ajaloost	1		Õpilane mõistab, mida ühist ja iseloomulikku on Idamaade tsivilisatsioonid es.	1. Venni diagramm: Egiptuse ja Mesopotaamia võrdlus 2. Viktoriin		Õpilane näitab kaardil, kus asuvad Idamaad, märgib Idamaad kontuurkaardil, töötab allikatega: tekstid, pildid; täidab lünkteksti. Kontrollimiseks on avatud ja etteantud vastusega ülesanded, kaart,

Teema Alateema	Tunde	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õpitulemused	Õppetegevus	Õpikeskkond	Kontroll, hindamine
						allikateksti analüüs, küsimused.
<p>Lõiming teiste õppeainetega ???</p> <p>Kujundatavad üldpädevused Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) mõistab põhjuseid ja tagajärgi ning nendevahelisi seoseid; 2) analüüsib oma teadmisi ja oskusi; 3) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi; 4) mõistab minevikus toimunu seoseid tänapäevaga. <p>Läbivate teemade rakendamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Keskkond ja jätkusuutlik areng 2. Kultuuriline identiteet 3. Tehnoloogia ja innovatsioon 4. Väärtused ja kõlblus 						

Vana-Kreeka	20					
Vanim kõrgkultuur Euroopas	2	Hellas, barbarid, Kreeta, Kreeka, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta, Mükeene loss	Õpilane: 1) oskab näidata kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat, Spartat; 2) teab, et Vana-Kreeka	1.Töö kaardiga; kontuurkaart 2. Magnetkokkuvõtted	1. Seinakaart, ajalooatlas, kontuurkaart 2. Visuaalsed materjalid 3. Interaktiivsed õppematerjalid: www.miksike.ee ,	Õpilane: 1) märgib kontuurkaardil Vana-Kreeka piirkonnad ja linnriigid; 2) kasutab nähtuse või ühiskonna iseloomustamiseks sobivaid õpitud
1. Kreeka loodus ja rahvastik	2					
2. Kreeta ja Mükeene kultuur						

			tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist.		www.koolielu.ee	märksõnu.
<p>Lõiming teiste õppeainetega ???</p> <p>Kujundatavad üldpädevused Õpilane: 1) analüüsib oma teadmisi ja oskusi; 2) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi.</p> <p>Läbivate teemade rakendamine 1. Keskkond ja jätkusuutlik areng 2. Kultuuriline identiteet 3. Tehnoloogia ja innovatsioon 4. Väärtused ja kõlblus</p>						
Kreeka linnriigid	8	Kodanikud, poliitika, demokraatia, türann, polised, Soloni reformid, strateeg, Perikles, spartiaat, perioik, heloot, lakooniline, faalanks; Peloponnesose sõda, Makedoonia riik; Aleksander Suur, palgasõdurid,	Õpilane: 1) kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal; 2) seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia,	1. Rühmatöö, Venni diagramm 2. Ristsõna, õiged/valed väited 3. Jututäht, jutukese koostamine 4. Aktiivõppemeetodid, nt TTS	Kaart, ajalooatlas, kontuurkaart, visuaalsed materjalid	Õpilane: 1) seletab ja kasutab õpitud mõisteid; 2) täidab tabeli; 3) koostab ja esitab temaatilise jutukese „Aleksander Suure sõjaretk“; 4) oskab sündmuse ajalisel järjestada; 5) kasutab sobivaid märksõnu Aleksander Suure maailmariigi iseloomustamiseks.
1. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas	3					
2. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale	2					
3. Aleksander Suure sõjaretk ja maailmariigi	2					

tekkimine 4. Kordamine	1	Aleksandria	demokraatia, kodanik, ori, hellenid; 3) tunneb Aleksander Suure osa ajaloos, teab tema vallutuste tagajärgi ning oskab näidata riigi laienemist hellenismi perioodil.	5. Empaatiapäeviku või jutustuse koostamine		
Lõiming teiste õppeainetega Kirjandus: teater Kujundatavad üldpädevused Õpilane: ??? Läbivate teemade rakendamine ???						
Vana-Kreeka kultuur ja eluolu	10	Kolonisatsioon, kreeka tähestik, Zeus, Hera, Poseidon, Delfi oraakel, Homeros, „Ilias”, „Odüsseia”, Herakles, atleet, Olümpia, staadion, ülekreekaline vahehaku, Herodotos, filosoofia, Sokrates,	Õpilane: 1) teab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; 2) jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist;	1. Segipaisatud faktid , laused või lõigud 2. Kava järgi kirjutamine, rühmatöö 3. Tabeli koostamine 4. Teeviit, lünkharjutused	1. Esitlused. Kreeka kangelased, olümpiamängud Vana-Kreekas 2. Pildid, videokatkendid (nt leitavad www.youtube.com); töölehed	Õpilane: 1) koostab ja täidab tabeli; 2) osaleb muuseumitunni tegevuses; 3) koostab lühijutu või kirjelduse märksõnade toel. Kontrollimiseks on avatud ja etteantud vastusega ülesanded, kaart, allikateksti analüüs,
1. Kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana	1					
2. Religioon ja mütoloogia: Homerose kangelaseepika	1					
3. Olümpiamängud						

4. Ajalookirjutus ja filosoofia	1	Platon, Aristoteles, Homeros, lüüra, teater, orkestra, tragöödia, komöödia, arhitektuur, templid, skulptuur, maalikunst, akropol, agoraa, pottsepp, Atika, mõis, kõnekunst, kitoon	3) oskab nimetada tähtsamaid kreeka kultuuritegelasi; 4) püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning aru saada nende inimeste elulaadist.	5. Tund muuseumis, rühmatöö, juhitud lugemine 6. Küsimusmängud, sõnamängud		küsimused.					
5. Kreeka teater	1										
6. Kunst: arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal	1										
7. Hellenite igapäevaelu	1										
8. Hellenistlik kultuur	1										
9. Kordamine. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus	1										
10. Kordamine	1										
Lõiming teiste õppeainetega											
1. Kehaline kasvatus: olümpiamängud											
2. Kirjandus: teatri võlumaailm, müüdid, eepos											
3. Kunstiõpetus: skulptuur, skulptuuride modelleerimine savist											
Kujundatavad üldpädevused											
Õpilane:											
1) mõistab põhjuseid ja tagajärgi ning nendevahelisi seoseid;											
2) analüüsib oma teadmisi ja oskusi;											
3) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi;											
4) mõistab minevikus toimunu seoseid tänapäevaga.											

Läbivate teemade rakendamine

1. Tervis ja ohutus
2. Kultuuriline identiteet
3. Väärtused ja kõlblus

Vana-Rooma	20					
Rooma riigi tekkimine	8	Apenniini poolsaar, Vahemeri, etruskid, roomlased, Itaalia, Latium, Tiber, Rooma	Õpilane: 1) teab Rooma riigi tekke lugu ning näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot ja Roomat; 2) selgitab Rooma vabariigi riigikorda.	1. Töö kaardi ja kontuurkaardiga 2. Õiged/valed väited 3. Töö õppetekstidega, olulise leidmine, jutustamine	1. Seinakaart, ajalooatlas, kontuurkaart 2. Visuaalsed materjalid	Õpilane: 1) oskab märkida kontuurkaardil õpitud piirkondi; 2) vastab õppeteksti põhjal küsimustele; 3) koostab jutukese märksõnade järgi.
1. Looduslikud olud	1					
2. Rooma linna tekkimine	1					
3. Kuningad, vabariigi algus	1					

Lõiming teiste õppeainetega

???

Kujundatavad üldpädevused

Õpilane:

- 1) analüüsib oma teadmisi ja oskusi;
- 2) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi.

Läbivate teemade rakendamine

1. Keskkond ja jätkusuutlik areng
2. Kultuuriline identiteet
3. Tehnoloogia ja innovatsioon
4. Väärtused ja kõlblus

Rooma vabariik	4	Ladina keel, Romulus, patriitsid, plebeid, vabariik, senat, konsul, foorum, Kapitoorium, gallid, samniidid, leegion, Kartaago, Puunia sõjad, Hannibal, Cannae lahing, provints, asevalitseja, triumf, vendade Gracchuste reformid, kodusõda, diktaator, Caesar	Õpilane: 1) oskab näidata kaardil Rooma riigi laienemist; 2) teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks; 3) seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk.	1. Teeviit, õiged/valed väited 2. Töö kaardiga, segipaisatud faktid, laused või lõigud 3. Rühmatöö siksakmeetodil 4. Kava koostamine, kava järgi kirjutamine	1. Kaart, ajalooatlas, kontuurkaart 2. Töölehed 3. Suured lehed, värvilised pliiatsid, virtuaalsed õppematerjalid: www.miksike.ee , www.koolielu.ee	Õpilane: 1) oskab ajaliselt järjestada Rooma vallutussõdade sündmusi; 2) koostab kava ning kava põhjal teksti. Kontrollimiseks on avatud ja etteantud vastusega ülesanded, kaart, allikateksti analüüs, küsimused.
Lõiming teiste õppeainetega ???						
Kujundatavad üldpädevused Õpilane: 1) analüüsib oma teadmisi ja oskusi; 2) teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi.						
Läbivate teemade rakendamine 1. Keskkond ja jätkusuutlik areng 2. Kultuuriline identiteet 3. Tehnoloogia ja innovatsioon 4. Väärtused ja kõlblus						

Rooma keisririik	4	Keiser, Augustus, Traianus, Daakia,	Õpilane:	1. Magnetkaardid	Esitlus, visuaalsed materjalid	Õpilane:
1. Ühiskondlik korraldus. Augustus	1	Partia, Nero, provints, triumf, asevalitseja,	1) selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda;	2. Töö tekstiga, kava koostamine		1) oskab leida sobivaid märksõnu Rooma ühiskonna iseloomustamiseks;
2. Rooma impeerium ja selle lõhenemine	2	lääneprovintsid, idaprovintsid, Lääne-Rooma keisririik, Ida-Rooma keisririik, Constantinus, rahvaste rändamine, Konstantinoopol	2) tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisriajal;	3. Õiged/valed väited: vale väite parandamine õigeaks		2) jutustab kava põhjal;
3. Kordamine	1		3) teab, miks lõhenes Rooma keisririik.			3) analüüsib allikateksti.
Lõiming teiste õppeainetega						
???						
Kujundatavad üldpädevused						
Õpilane:						
???						
Läbivate teemade rakendamine						
???						
Vana-Rooma kultuur ja eluolu	9	Maailmalinn, akvedukt, termid, amfiteatrid,	Õpilane:	1. Kava koostamine, kava järgi kirjutamine, magnetkaardid, lünkharjutused	1. Esitlus, roomlaste eluolu, Rooma ehituskunst	Õpilane:
1. Rahvas ja eluolu	2	patriits, plebei, patroon, klient, proletaar, ori; Rooma õigus,	1) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis, tunneb rooma kultuuri tähtsamaid	2. Juhitud	2. Visuaalsed materjalid	1) koostab referaadi;
2. Rooma kui	1					2) vastab küsimustele õppeteksti järgi;
						3) koostab jutukese õppeteksti või allika põhjal;

impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn		juristid, gladiaatorid, latifundiumid;	tegelasi;	kirjutamine, loovtöö, kaheosaline päevik, referaadi kava koostamine		4) seletab ja kasutab õpitud mõisteid.
3. Avalikud mängud	1	Cicero, kirjandus, Vergilius, kunst ja arhitektuur,	2) teab, kes oli Jeesus Kristus, ning mõistab kristluse tähtsust inimkonna ajaloos;	3. RAFT		Kontrollimiseks on avatud ja etteantud vastusega ülesanded, kaart, allikateksti analüüs, küsimused.
4. Rooma õigus	1	Colosseum;	3) tunneb olulisi sündmusi Euroopa ajaloost, seostab neid omavahel; mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos; kasutab ajalookaarti.	4. Töö õpikuga, jututäht		
5. Kunst ja arhitektuur	1	Palestiina, Pontius Pilatus, kristlased, kogudused, Piibel, Vana Testament, evangeeliumid		5. Töö tekstiga, lünkharjutused		
6. Ristiusu teke. Uus Testament	1			6. Viktoriin „Kuldvillak“		
7. Kordamine	1					
8. Üldistav kordamine	1					
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p> <p>1. Kirjandus: müüdid, piiblilood</p> <p>2. Emakeel: kõnekunst</p> <p>3. Kunstiõpetus: arhitektuur, skulptuur</p> <p>Kujundatavad üldpädevused</p> <p>Õpilane teeb koostööd ning arvestab erinevaid arvamusi.</p> <p>Läbivate teemade rakendamine</p> <p>1. Kultuuriline identiteet</p> <p>2. Tehnoloogia ja innovatsioon</p> <p>3. Väärtused ja kõlblus</p>						

Näidistunnikava, II kooliaste

Teema „Eluolu Vana-Egiptuse ühiskonnas“

Tunni eesmärk: äratada huvi Vana-Egiptuse eluolu vastu

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab Vana-Egiptuse eluolu;
- 2) teab, et Vana-Egiptuse eluolu oli sõltuvuses Niiluse üleujutustest;
- 3) teab, kes oli vaarao ja mis roll oli temal Vana-Egiptuse ühiskonnas;
- 4) teab, mis roll oli Vana-Egiptuse ühiskonnas preestritel, sõjameestel, talupoegadel ja orjadel.

Töövahendid: täringud; kirjutusvahendid; paber; kleepribaga märkmepaberid, igale õpilasele 3 Ettevalmistatud tekstid umbes pool A4 lk, kirjutusvahendid

Üldpädevuste kujundamise ja läbivate teemade rakendamise võimalus

Eelhäälestusfaasis on võimalik juhtida fookus läbivate teemade kaudu üldpädevuste kujundamisele. Näiteks saab läbiva teema *tehnoloogia ja innovatsioon* kaudu kujundada matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevust ning järgnev teemakäsitus keskenduks Vana-Egiptuse tehnoloogia- ning teadussaavutustele.

Konkreetne tunninäidis keskendub sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele läbiva teema *kultuuriline identiteet* kaudu.

Eelhäälestus 5–10 min

Ajurünnakus kirjutavad õpilased märkmelehtedele (2 min), mida nad teavad Egiptusest. Märkmed sorditakse teemade kaupa tahvlile või seinale.

Sõltuvalt klassi suurusest jagatakse õpilased 2–4-liikmelistesse rühmadesse. Väga väikestes klassides võib tegutseda ka individuaalselt. Iga rühm (õpilane) joonistab paberile 18 tühja ruutu ja saab õiguse veeretada täringut kolm korda. Veeretatud silmade summas võib värvida ära ruudud.

Täringu veeretamine sümboliseerib Niiluse üleujutusi; ruudud on põllud. Neid rühmi/õpilasi, kellel õnnestus värvida rohkem kui 12 ruutu, mis sümboliseerivad egiptlasi, ei ähvarda ikaldus. Harjutuse lõppedes kannavad õpilased oma isiklikud emotsioonid üle Vana-Egiptuse konteksti.

Arutelu. Mis olukorda võisid sattuda talupojad, kelle saak ikaldus? Kuidas võisid vanad egiptlased ära hoida ikaldusi?

Õppimine 30 min (teksti lugemine 5 min, arutelu rühmas ja kokkuvõtte kirjutamine 10 min, esitlused ja küsimustele vastamine 15 min)

Õpilased loevad individuaalselt teksti erinevate rollide kohta Vana-Egiptuse ühiskonnas: vaarao; preester; sõjamees; talupoeg; ori. Kui enne olid moodustatud rühmad, siis loeb sama rühm sama ühiskondliku rolli kohta, aga tekstid võivad varieeruda.

Õpilased tutvustavad rühma- või klassikaaslastele tekstist saadud infot, seostades seda eelhäälestuse ajal rühmitatud eelteadmistega Vana-Egiptuse kohta.

Ülesanne võimaldab arendada aktiivse kuulamise oskust. Kuulaja rollis olevad õpilased saavad õpetajalt näiteks teiste tekstide kohta kontrollküsimused, mida vastaja ei tea. Kui esineja ümberjutustusest küsimusele vastust ei selgu, on võimalus küsida. Võib ka mängida sõnabingot.

Et algatada rühmas või klassis arutelu loetud tekstide kohta, on õpetajal ette valmistatud arutelu soodustavad küsimused, nt

- 1) miks peeti vaaraod just päikese pojaks?
 - 2) miks peeti preestreid Egiptuse ühiskonnas tähtsaks?
 - 3) miks võis talupoeg sattuda orjusesse?
- jne.

Arutelu juures pööratakse tähelepanu eeskätt arutlusoskusele ning uudishimu alalhoidmisele. Õpilaste tähelepanu tuleb juhtida asjaolule, et ajaloosündmused võivad olla mitmeti tõlgendatavad ning ajalooallikaid tuleb käsitleda kriitiliselt. Valmis vastuste esitamise asemel on soovitatav enim kõneainet tekitanud küsimused vormistada kodutööna.

Võimaluse korral illustreeritakse etteantud teksti pildimaterjaliga. Tehniliste võimaluste olemasolu korral võib pildiseeria lasta ka ekraanile, sealjuures on iga pildi juures ühe- või paarisõnaline selgitus (nt terminid – vaarao, püramiidid, preestrid, Niilus jne).

Alternatiiv on anda õpilastele kasutada vanad ajakirjad, mida võib plakati valmistamisel rebida. Seinale või tahvlile valmistatakse ette plakati taust (nt Niilus või sotsiaalset hierarhiat illustreeriv astmestik), millele õpilased saavad kleepida ajakirjadest valitud pilte. Sel juhul tuleb varuda piisavas koguses liimi töövahendina.

Refleksioon 5–10 min

Õppimist jätkatakse rühmades. Iga rühm/õpilane saab visata täringut ühe korra. Kes saab 6 silma, on vaarao ja passib. Teised peavad kuuest puudu jäävate punktide korral ütlema, mida uut nad tunni vältel õppisid. Kui õpilane jääb ilmselgelt hätta, võivad teised aidata.

Võimalik, et tekivad kordused, ja kui on aru saada, et õpilane kordab automaatselt eespool öeldut, siis innustatakse õpilast mõne lisaküsimusega, et kinnistus toimiks.

Kui õpilastel on tekkinud tunni jooksul küsimusi, mis eeldavad lisainfo otsimist, on soovitatav vormistada need koduse tööna. Sõltuvalt olukorrast võib küsimustele vastuse otsimine olla individuaalne või rühmatöö. Vajaduse korral antakse õpilasele nõu, kuidas ülesannet edukalt täita – kas teha interaktiivne esitlus arvutis; illustreeritud vastuseleht õpimappi; küsimuste-vastuste stand klassi seinal vm. Ülesanne toetab õpipädevuse kujundamist.

Lõimitud aine- ja keeleõpe (LAK-õpe). Kui klassis on õppekeelest erineva kodukeelega õpilane, kelle õppetöö on puuduliku keeleoskuse tõttu takistatud, võib talle anda ülesande otsida tekstist välja nimisõnad ja tegusõnad ning rühmitada need eraldi tabelitesse. Samal ajal märgib õpilane ära sõnad, mille tähendust ta teab ja mille tähendust ta ei tea. Terminoloogiline sõnavara tuuakse eraldi esile täiendava selgitusega.